

ЗАШТО МЕНИ, БОЖЕ МОЈ?[⊕]

www.pravoslovo.net

Прије свега, желио бих да изразим своју искрену и дубоку захвалност гђи Козмиди, која је са толиком благородношћу на себе преузела иницијативу да ме позове на овај сусрет који има за циљ психо-социјалну подршку дјечи обољелој од рака и њиховим породицама.

Међутим, упоредо бих желио и да изразим своју јасну збуњеност што сам се сложио са тим да говорим о нечему толико истинском, толико људском, толико захтјевном, о чему се по самој природи његовој не може говорити, што се уснама не може изразити, што у ријечи не може стати, што се пред публиком не може објавити, и што се тим прије не може одредити као одговор некога ко тобоже зна, на питање неких других који засигурно пролазе кроз бол. Можда је ово изнад свега питање о којем се не може и не треба бесједити. Исувише је дубоко да би изишло на површину освјешћивања. Исувише болно да би могло стати у хоризонте наше издржљивости. Исувише лично да би било изражено у предјелима јавног говора. Можда ово питање боли више но узрок који га изазива. Јер сви знамо да одговор на њега није лак. А оно је толико упорно и истинито.

Зашто мени, Боже мој? То питање звони у ушима нашим и одзвања дубоко у срцима нашим. То је питање сваког родитеља чије дијете пати или сваког човјека који је погођен неизљечивом болешћу. Како је то питање могуће преобразити у бесједу, савјет, мишљење или одговор?

Оно непрестано бива постављано и на њега се даје одговор само сузама, а не ријечима; осјећањима, а не мислима; ћутањем, а не ставовима; саосјећањем, а не одговорима. Можда би требало да сам ја слушалац, а сви ви - родитељи, дјеца, болничари, љекари - бесједници. Како то да изведемо? Очи често говоре рјечитије од усана, уздах јаче од мисли, болна недоумица у већој мјери изражава истину но било који одговор. Због тога и осјећам стид да ја бесједим вама.

Међутим, са великом радошћу сам прихватио цијену тог јавног постиђења као прилику да заједничарим са вама. Нисам дошао овдје да бих вам говорио као неким „другим“ којима би требало рећи лијепу ријеч. Јер други на крају нису „други“, него најчистији и најпотребнији дио нас самих, будући да наш сусрет са њима унутар нас поништава наше ја. Помислио сам, дакле, да дођем и уступим усне своје потреби душа ваших да изразе свој нијемим бол и искажу своје упорне недоумице.

[⊕] Бесједа на „Трећем семинару психо-социјалне подршке дјечи обољелој од рака и њиховим породицама“, Онколошко одјељење Дјечије болнице „Аглаија Киријаку“, 8-9. новембар 2002.

Чим ми је дала тему, гђа Козмиди ми је предложила и да посјетимо просторије у којима су била дјеца. Одбио сам. Погледом сам прешао преко зидова њене оригиналне канцеларије који су били пуни ликова, болних и наде пуних, рањених и на борбу спремних лица. Нека од њих су још са нама да би умножавала радост нашу, а друга су отишла, да би изазивала потребу за сусретом са њима у наручју Божијем.

У тој канцеларији било је мање књига но ликова. Мноштва научних знања мање од изобиља истине живота. Недоумице и непознато било је много блијеђе од сјаја необичне љубави која је испуњавала тај простор.

Изишли смо из њене канцеларије, и ја сам помислио да излазимо из истине да бисмо ушли у лаж овога живота, али све то са једним неисказаним олакшањем. Саплео сам се, међутим, о још већу иситну. У салону, за једним столићем, троје дјеце, без косе, блиједих лица, са прикаченим интравенозним прикључцима за давање хемотерапије играло је неке стоне забавне игре. Поред њих је стајао једнак број младих мајки и један деда. Очи одраслих се у трену управеше ка мени. Дјеца су безбрижно наставила са својом забавом. А ја се недоумици нисам усуђивао да одраслима упутим лажни осмијех „доброга попа“, који је дошао да учини добро дјело. Никада до тада ме поглед родитеља и безбрижност дјеце није тако дубоко дирнула у срце. Та слика се аутоматски преобразила у питање које све до овога трена одзвања у мојим ушима. Те очи биле су жедне једног гутљаја одговора на најлаконију, али и дубоку недоумицу која се обликује у срцу сваког нормалног човјека: Зашто мени, Боже мој?

Болне очи своју жеђ на крају могу да утоле једино сузама својим, а не мојим ријечима, помислио сам. Поздравио сам их и са собом понио питање заједно са сјећањем на израз њихових лица.

Зашто?

Зашто бол? Зашто неправда? Зашто дјеца? Зашто тако преурањено? Зашто на тај начин? Зашто да иза неописиве радости њиховог невиног присуства долази неиздржив бол? Зашто? И ако је то због неког нама непознатог нашег добра, зашто да то наше добро буде толико горко?

Зашто мени?

Које сам зло починио? Гдје да у себи тражим мени непознат разлог? И ако сам ја крив, зар не могу да учиним нешто да преокренем редослијед ствари? И шта је разлог да ово невино створење пати зарад мене? Изгледа ми да ми је најмање могуће да то издржим. У опасности сам да изгубим и ово мало слабашне вјере коју имам. На крају, каква је корист од свега овога?

Зашто мени, Боже мој?

Зар и ја нисам дијете Твоје? Зар Ти ниси Бог љубави? У каквој вези могу

бити љубав Твоја и страдање моје? Како да ме привуче бичевање Твоје? Како је доброта Твоја повезана са необјашњивом логиком бола, са тугом, са могућношћу саблазни?

Млад пар! Тек што су се упознали. Њихова визија је да живе љубав своју. Што јаче је могуће! Што богатије! Што дубље! То је живот! То нема само сладост и љепоту, то има и снагу. Не може да издржи само, не ограничава се на самодовољност. То рађа, умножава се, даје живот.

У несвјестици љубави своје узимају једно друго. Прво вријеме пролази тако лијепо. Гледају се у очи и потврђују своју увјереност да ће све бити добро. Ниједан облачак неће засјенити сунчаност њихових снова.

Сада очекују дијете. На то је сконцентрисан смисао њиховог заједничког живота. Оно одређује снове њихове. Оно у себи сабира наде њихове. Жена је трудна. Осмијех њихов по ширини својој превазилази загрљај њихов. По први пут у љубав њихову улази неко други ко, иако га не виде, умножава и учвршћује ту љубав. Измјене на женском тијелу потврђују трагове једног новог живота који се рађа из љубави, али који и сам рађа љубав. Мали, невидљиви ембрион, који препознају иако га не виде, сам даје живот родитељима својим. Они заиста откривају да се не само још више воле, него и да се воле на другачији начин. Квалитет њихове везе расте.

Жена је већ мајка. Само још чека да у загрљај свој узме дијете своје. Долази дан порођаја. За природним болом наступа радост једног новог живота, љепота једног новог присуства у дому, изненађење једне непоновљиве личности. Са дјететом пролазе кроз радости, бдења, стрепњу, бригу, загрљаје, пољупце, игру, снове. Дијете расте. Почине да се креће, да се смјешка, да прича, да хода, да прави прве несташлуке, можда да иде у школу.

Веза се утврђује. Страхови долазе један за другим. Слушамо како је неко друго дијете погодила тешка болест. Осмијех нам се леди на уснама. Али, на кратко. Дубоки страхови, у дну срца, оцртавају атмосферу у души и одређују идентитет нашег унутрашњег настројења. Не, немогуће! Нама се то неће догодити. Постоји неки разлог што је болест ударила на неку другу кућу. Могућност да она посјети и наш дом веома је мала, скоро да ни не постоји. Са трачком вјере коју имамо, тајно се крстимо. Ако има Бога, погледаће на нас, заштитиће нас, поготову сада кад смо, макар и психолошки, стигли да Га призовемо у помоћ. С друге стране, Бог је љубав. Ако се не сажали на нас, сажалиће се на наше јадно дјетешце. Оно је толико невино.

Међутим, наше дијете хвата несвјестица док се игра, или једног јутра добије високу температуру која траје данима и не пада, или га нешто упорно и необјашњиво боли. Плашимо се. Али смо сигурни како ће налази показати да је у питању нека вирусна инфекција, или у најгорем случају, нека дјечија болест која је некада у прошлости мучила људе, али се у наше вријеме успјешно лијечи.

Прошло је више дана. Ведрину наше радости пресијецају узастопни громови љекарских дијагноза. Рак је. Дијагноза подсјећа на укусан морски плод, који сада пак једном својом штиталком стеже мозак наш док другом пробада срца наша. Оно што обично са похлепношћу гутамо сада изједа биће

наше. Не желимо ни да мислимо о томе, нити то можемо да схватимо. Прије неколицине дана смо се чврсто грлили што нам је Бог даровао једног Свог анђелка. Данас загрљај наш као неки суд скупља сузе наше. Можда ће превремено узети сад већ нашег анђелка.

Након олује љекарских испитивања долази бубњање питања без одговора. Зашто, Боже мој, толики бол? За шта је ово невино створење криво? Зашто моје дијете, које ми изгледа као најбоље, а не неко друго, непознато и далеко дијете? Зашто да њега боли, да се оно мучи, пати у ћутању и без роптања, да ни не знајући о чему се ради подноси невољу? Зашто да буде у опасности да пре времена остави играчке своје, снове наше, своју будућност, браћу и сестре своје, нас, родитеље његове, овај свијет? Зашто да се све ово дешава и ниједна логика не може да нам се нађе у невољи, ниједно објашњење да нас утјешу, ниједна ријеч да нам да потпору, ниједан бог да нас се не дотакне?

Бјежимо од свега овога и уточиште тражимо у логици некога чуда. Откуд знаш? Христос је васкрсао Јаирову кћи или сина Наинске удовице. Излијечио је Хананејкину кћи и капетановог слугу. Бог особито воли дјецу и непрестано нас упућује на то да се учимо од невиности њихове. Његова љубав је неисцрпна. Толико се чуда догодило негдје далеко од нас и у прошлости, зашто да се једно не догоди и у наше вријеме, на нашем дјетету? Какав је то Бог? Зар не може да учини једно чудо?

Међутим, покушај да нађемо утјеху само продужује муку нашу. Чуда су чуда због тога што и нису толико честа. И ако опет нама учини чудо, зар то није неправда? Зашто да неколицина живи Његово благотворно присуство, а да други буду ускраћени за то? Зашто да га неколицина слави, а да остали, многи, буду невјероватно унижени и да Га умољавају? И ако опет може да учини чудо, зашто не излијечи све, или, још више, зашто не уништи болести, да ову неколицину својих година проживљавамо у миру и радости? Можда Бог на крају постоји због тога да би се ми мучили или можда ни не постоји и ми се просто мучимо?

Неки нам прилазе и говоре нам да нас Бог воли и због тога допушта да се мучимо. Зашто не воли њих, оне који нас тјеше и на бол наш одговарају савјетима и ријечима, него воли само нас? Зашто да се њихова дјеца безбрижно играју и смију, а да наше дијете блиједа лица живи између лијекова? Зашто да се њихова дјеца разоноде шалама и дјечијим несташлуцима, а да се наше завава нашим ситним лажима и блесавим надама да ће тобоже оздравити и поново ићи у школу? Зашто да они могу да граде снове и визије за своју дјецу, а да ми дрхтимо пред помишљу на будућност и перспективу те будућности?

И ако претпоставимо да Бог није одлучио то да се дјеца разбољевају, како Он подноси и како се у Његову љубав и божанственост Његову уклапа то да се одрасли муче?

Али, зашто је и живот толико трагичан? Зашто да се бојиш да заволиш? Да оклијеваш у томе да даш себе? Да размишљаш о томе да се вежеш за некога? Што је љубав јача, тим растанак више боли. Што су осјећања дубља, тим бол више рањава. Заиста, зашто?

С времена на вријеме изгледа да су ова „зашто“ крива за то што патимо.

Неки нам савјетују да не питамо: код Бога „зашто“ није дозвољено. Можда је тај наш гријех крив за мучење нашег дјетета.

Међутим, ова „зашто,, када се смирено и са мирним болом постављају, сачињавају не само слику нашег најистинскијег ја, него и изражавају најистинскију егзистенцијалну недоумицу овога свијета.

„Благослов“ бола

Благословена „зашто“! Осветио их је сам Христос, на крсту: „Боже мој, Боже мој, зашто си ме оставио?“ Боже мој, зашто си ми то учинио? Шта сам ти урадио? Зар нисам Син Твој? Управо исто питање као и моје. И оно је остало без одговора. Изгледало је да је остало без одговора. Догађаји су, међутим, пројавили одговор.

Мноштво таквих „зашто“ изишло је и из уста многонапаћеног Јова, или из пера рањеног Давида, двојице људи код којих су трагичне смрти дјете њихове запечатиле пролазак њихов кроз историју и који се често појављају као јединствени узор воље, храбрости и стрпљивости.

Ово питање упућујемо Богу, себи самима, понављамо га људима за које осјећамо да нас особито воле. Изговарамо га углавном да бисмо изразили своју унутрашњост, али га изговарамо и очекујући миловање одговора. Али, ко може да нам да неки одговор? Чак и да зна одговор, ко може да нам га каже?

Свети Василије Велики говори оцу који је био у жалости да бол човјека чини толико осјетљивим да он личи на око које не трпи чак ни додир перца. И најњежнији покрет увећава бол онога ко је болан. И најобазривије поређење је неиздрживо. Ријеч која бива изнесена као логичан аргумент неподношљиво смета. Само суза, заједничарење у недоумици, ћутање, унутрашња молитва могли би да ублаже бол, да освијетле таму или да роде неку малу наду.

Бол рађа истину, саосјећање, заједничарење

Бол не разбуђује само нас, него и код наших ближњих изазива љубав. Покушају да себе ставе у наш положај. Труде се да у времену своје безбједности са нама подијеле за њих најнепожељнија наша осјећања. И то и чине. Бол код нас рађа стрпљење, али истовремено рађа и везу љубави са браћом нашом. Бол рађа истину. Саосјећање других усађује истину у срца наша. Тамо се непримјетно скрива одговор.

Тако се у срцу рађа утјеха, чија су сладост и благотворност као искуства много јача од тежине бола.

Одговор се рађа у нама

Два родитеља, кажу научници, могу да имају безброј различите дјете. Колико је наш физички изглед различит, још толико и више од тога се разликују изрази нашег унутрашњег свијета. Такође и одговори на ова велика питања. Ако нам неко трећи да један тобоже „тачан“ свој одговор, уништиће

разноврсност и лични карактер наших одговора - светих одговора које Бог чува за свакога од нас. Тобожња мудрост било ког мудраца скрхаће истину и слободу Бога у нама.

Велика грешка је да одговор очекујемо свана, од других. Ко је mudar? Ко просвијетљен? Ко је философ? Ко је обезбијеђен исправношћу аргумената у стилу: свештеник зна одговор на наша толико лична „зашто“? Трагове одговора можемо пронаћи само у нама. Не у тобоже сличним случајевима, нити у дубокоумним књигама, нити у рецептима утјехе и мудрости. Одговор није негдје, одговор не зна неко. Одговор се рађа у нама. Наш одговор је дар Божији.

Бол нас изводи из граница људског

На крају одговори на ова „зашто“ нису оно што наша сиромаштина и немоћност очекују. Она у сферама те логике обично остату без одговора. Због тога ни Христос о смрти није рекао много тога. Једноставно ју је сам изабрао. И претрпио бол какав нико други није претрпио. И када је васкрсао, из уста Његових је изишло више духа, а мање ријечи. Није говорио ништа о животу и смрти - само је пророковао страдање Петрово. На бол се не одговара аргументима. Нити се са неправдом и смрћу можемо носити користећи се логиком. Ти проблеми се рјешавају само надахнућем и духом који само Бог даје. Рјешавају се Светим Духом. Превазилазе се скрушеним прихватањем воље Божије, која је толико истинита, али често и неразумљива. Страдање је на свом путу праћено бубњањем питања без одговора. И ми, ухвативши се за „можда“, за „зашто“, за „ако“, одржавамо наде своје и издржавамо преживљавање у овоме свијету, очекујући нешто сигурно или нешто постојано. Међутим, то се обично не налази у рјешењима која ми предлажемо, него је сконцентрисано у неочекиваној, надлогичној божанској утјеси. Сваки покушај замјењивања те утјехе људским сурогатима наноси неправду нама самима. Свако ограничавање на тијесну омчу рационалистичких одговора чини нас још већим робовима драме наше. У дијалогу са болом, неправдом и смрћу принуђени смо да излазимо из граница људског. То је не само излаз из страдања, него је и благотворно.

Јединствена прилика

Питање на крају можемо поставити, али на одговор треба да чекамо. Или Бог не постоји, или допушта страдање како би нам пружио једну јединствену прилику. Да није било Распећа, не би било ни Васкрсења. Христос није био само неки добар учитељ, не само Бог. Бог пружа прилику. На нама је да је увидимо и да је искористимо. А радост и садржај те прилике много су већи од напетости и бола страдања.

Смрт, бол, неправда представљају тајну коју било који одговор помјера са мјеста. У тим случајевима истину није могуће изразити као одговор или аргумент, него се она пружа као скрушеност и заједнички бол. Пут између граница живота и смрти, саблажњавања и славословљења, чуда и неправде

кривудава је и има својих скривених кутака у којима се обезбјеђује истина живота. Ако неко измакне искушењу да поклекне, онда се сусреће са истином чији су обриси онакви каквим их никада није могао ни замислити. Бол, ако неко успије да постигне то да га пригрли, рађа до тада непознате тананости и пред нас ставља стварности које се на други начин не могу видјети. Изазов није то да нам се догоде разне ствари и откровења: она постоје. Изазов је то да човјек отвори очи своје да би могао да их види.

Нажалост, неоспорна истина је да велике ствари често стичемо и спознајемо само када губимо оно што много желимо.

Бол и неправда засигурно не могу да пониште љубав Божију. Бог постоји. И Он је живот и љубав. Савршена љубав и пуноћа живота. И највеће чудо Његовог постојања јесте Његово постојање упоредо са болом, неправдом и смрћу.

Можда је и за сваког од нас највећи лични изазов то да постојимо заједно са нашим личним болом, са надоносним чврстим загрљајем са овим дубљим „зашто“, са скрушеном унутрашњом прожетошћу очекивањем Бога у „неправдама“ које мислимо да нам Он наноси.

Прије неколико дана пришла ми је једна млада дјевојка чије кандило живота изгледа да полако гасне. У њеном неподношљивом болу разазнавао сам и наду. У њеним сузним очима радост, снагу и мудрост.

Желим да живим, рекла ми је. Али, нисам дошла да бисте ми то ви потврдили. Дошла сам да ми помогнете да спремна одем са овога свијета.

Ја сам свештеник живота, а не смрти, одговорих јој. Због тога и желим да живиш. Али, дозволи ми да те нешто питам: да ли у свом страдању некада постављаш питање - „Зашто мени, Боже мој?“

Не разумијем вас, оче, рече ми. Ја постављам питање: „Зашто да не мени, Боже мој?“. И не чекам смрт своју, него очекујем просвјетљење своје!

<http://www.eparhija-zahumskohercegovaacka.com/?q=node/1190>